ناټو« » NATO
او
دناټو« » NATO پېژندنه !

دانترنیټ دفارسی سرچینوڅخه
ژباړونکی ؛ عزیزاحمد خوارمل

لمړی برخه

سریزه :
ناټویوبین الحکومتی سازمان دی چې (۲۶) شپږویشت غړی هیوادونه یې خپلې بشپړې ملی واکمنی لري،دناټوټولې پریکړې دغړیوهیوادونوترمنځ دګډ نظراودګډلړلید پربنسټ باندی په ګډه سره رامنځته کیږی .
ددغه سازمان دریځ اوبنسټیزه دندی دتړون دمندرجوموادوسره سم دا دی ، چې دسیاسی اوپوځی وسیلوپه کاره ولوسره دخپلوغړیوهیوادونودآزادی اودامنیت ساتل دیوی منظم پلان دمخی ددندواودوظایفو په سرلیک کې درج کړی اوترکار لاندی ونیسی .
ناټوددموکراسی،شخصي آزادیو،دقانون دواکمنې اودشخړوسولیزه حل په اړه دغړیو هیوادونودارزښتونوساتنه کوي اوداروپا اواتلانتیک په ټوله سیمه کښې دغه ارزښتونه پیاوړی کوي .
دناټودپریکړیوترټوله مهمه مرجع اومقام داتلانتیک شورا ده چې دسفیرانو،وزیرانواویا ددولتی اوحکومتی مشرانو په کچه د(۲۶) شپږویشتومتحده هیوادونواستازی په کښې کې ګدون لري .
ناټو« » NATO یو واکمن پوځي تړون دی چې د جوړښت فلسفه یې د هغه عکس العمل په نتیجه کې رامنځته شوه چې هغه ته یې دپخواني شوروي اتحاد له خواتهدید وایه . دناټو« » NATOځلور مخفف توری یعنی دشمالی اتلانتیک دسازمان انګلیسی نوم(North Atlantic Treaty Organization)نورد اتلانتیک ټریټی اورګانیزیشن دی چې اوس مهال دشمالی امریکا اوداروپا دهیوادونوڅخه (۲۶) شپږویشت هیوادونه ددی نظامی تړون غړیتوب لري .
دناټو(NATO) دنظامی سازمان غړی د: اسپانیا، استونیا، اسلوواکی، اسلوونی، انګلیس، ایتالیا، ایسلند، المان، امریکا، بیلجیم ، بلغاریا، پرتګال، ترکیه، دچک جمهوریت ، ډنمارک، رومانیا، فرانسه، کانادا، لتوانیا، لوکزامبورګ، پولنډ، لیتوانی، مجارستان (هنګری)، ناروي ، هالنډ اود یونان دهیوادونوڅخه عبارت دي .
ناټو(NATO) هغه نظامی سازمان دی چې وروسته ددوهمې نړیوالی جګړی څخه دشمالی اتلانتیک دتړون دنظامی دندودترسره کولو دپاره په (۱۹۴۹) میلادی کال کې جوړ اورامنځته سو. ددوهمې نړیوالی جګړی وروسته په لمړیوکالنوکې په ختیځ اومرکزی اروپایي هیوادونوکښې دپخوانی شوروی اتحاد

دپراختیا غوښتنی په وړاندی د(۱۹۴۸) میلادی کال دمارس په میاشت کې دپنځوهیوادونو انگلیس، فرانسی، بیلجیم ، هالنډ او دلوکزامبورگ په ګډون اوغړیتوب سره دبروکسیل دمعاهدی په امضا کولوسره دټولیزی دفاع اتحادیه جوړه اورامنځته سوه. وروسته دهغه نه دغه غړي هیوادونه ددنما رك، ایسلند، ایتالیا، ناروې او دپرتګال دهیوادونوڅخه هم ودی نظامی سازمان ته دګډون اوغړیتوب دپاره بلنه وکړه اودغه هیوادونه یې ومنل ،بل ځل بیا ددوومیاشتونه وروسته دکاناډا او دامریکاهیوادونه هم ددی نظامی تړون غړیتوب یې ترلاسه کړاودټولوهیوادونوپه ګډون سره د(۱۹۴۹) میلادی کال داپریل په میاشت کې دشمالی اتلانتیک تړون په واشینګتن کې امضا اولاس لیک سو اودناټو« « NATO نظامی سازمان جوړ اورامنځته سو .

دناټوفوځي جوړښت دګډهیوادیز ځواکونوپلانول،سازمان ورکولواودقوماندی نظام دی ،دغه جوړښت دناټودستراتیژیستوقوماندانانوترقوماندې لاندې په ګډه دپلان جوړه ولو،روزنې، تمرینونواوعملیاتو زمینه برابره وي .

دناټو« « NATOدنظامی سازمان زړه دهغه ددندواودوظایفودترسره کولو اودمختـه بیولودمقرری اوبنسټیزوموادوڅخه (۵)پنځمه ماده ده چې په هغه کې لاسلیک کوونکی هیوادونه په ټولیز ډول سره منلی دی که پرکوم اروپایي اوياپرکوم دشمالی امریکا پرهریو غړی هیواداويا پرځوغړيوهیوادونو باندی دنورو هیوادونولخوا بریداویرغل رامنځته سی نو دغه بریداویرغل به پرټولوغړوهیوادونوباندی وګڼل سی اوغړی هیوادونه دی دتړون دلاسلیک سويواسنادو داحکامواوپریکړومطابق ټوله په ګډه سره ددی برید اویرغل په وړاندی ودریږي .

دشمالی اتلانتیک دتړون د (۹) نهمی ماده پربنسټ دناټو« « NATOدنظامی سازمان دپاره نظامی اومدنی څانګی په نظر کې نیولی سوی دی . دناټو« « NATO دپریکړیوترټوله مهمه لمړنی‌مرجع اومقام دشمالیاتلانتیک د شورا سیاسی مشرتابه ده چې دغړي هیوادونودفاع وزارت دوزیرانو څخه جوړسوی دی چې حد اقل په هردووکالنوکښې یوځل غونډه کوي اودغه شورا دناټو« «NATO په نظامی سازمان کې لوړترینه دپریکړومرجع اومقام دی اوپریکړی یې په ټولیزډول اودغړیوپه ټولورایواوهوډسره صورت مومی اورامنځته کیږی اوهمدارنګه کله،کله دسفیرانو،دبهرنی چارودوزیرانواویا ددولتی اوحکومتی مشرانو په کچه هم د(۲۶) شپږویشتومتحده هیوادونواستازی داړینوموضوعاتواومسائلودحل دپاره ددی نظامی سازمان په نوموړی شورا کښې ګډون کوي .

ترهغه ځایه چېدناټو« « NATOنظامی سازمان دپخوانې شوروی اتحاد اودوارسا دنظامی تړون دګواښونوپه وړاندی جوړسوی او رامنځته سوی وو ددی سازمان دپاره دنظامی قوماندانی یو کامل اوهراړخیز سیستم دکیدونکی جګړی دپاره چې دغړوهیوادونو داردو دځواکونودستردرستیزدرئیسانواوددرو(۳)ځایونودقوماندانانولکه داروپایی ځواکونود قوماندان،د اقیانوس اطلس دځواکونو دقوماندان اودانګلیسی ځواکونودقوماندان په ګدون سره په نظرکې نیول سوي دي .

په (۲۰۰۲) میلادی کال کې په پراګ کې دناټوپه سرمشریزه غونډه کې ،متحدینودنوې کولو یوبهیر په دی نیت پیل کړچې ناټو وکولای سی دیوویشتمې پیړیَ دګواښونوسره په اغیزمنه توګه مقابله وکړي دابهیرپه (۲۰۰۴) میلادی کال کې داستانبول په سرمشریزه غونډه کښې لانورهم پیاوړی سو .ځرنګه چې دګواښونوماهیت په بدلېدو دی .دسولې دساتلولاري چارې هم بدلیږي ناټودنن ورځې دګواښونوپه وړاندې خپلې وړتیاوي دسره سمبالوی . داټولاله وخپلوځواکونوته سمون ورکوي اودترهګری ناکامه دولتونواودنوروامنیتی ګواښونوپه وړاندې ،لکه دډلیزی وراني وسلیوپه وړاندې دمقابلې اومخا مخ کیدو دپاره نوې ګڼ هیوادیزی لارې چارې غوره کوي او دنویوګواښونوپه وړاندی ،ټلواله نوي عملیات اوماموریتونه پیلوي په افغانستان کې دثبات ټینګول،دعراق سره مرسته ،دمدیترانی په سیمه کښې دترهګروپه وړاندی دامنیت اوثبات ساتنه اودسودان د دارفورپه سیمه کښې دسولې ،امنیت اوثبات په راوستلوکې دافریقایی اتحادیي سره مرسته کول اوسمهال ددی سازمان بنسټیزی کړنی اواساسی دندی ګڼل کیږی .

دناټو« « NATOلومړ نی دکار ځای اودقوماندی مرکز په فرانسی کښې وو او وروسته دهغه څخه په (۱۹۶۶) میلادی کال کې کله چې جنرال دوګول پردغه نظامی تړون باندی دامریکا واکداری یې ولید ددی تړون څخه ووتی او ددی تړون دکار ځای او دقوماندی مرکز دبیلجیم وپلازمینی بروکسیل ته انتقال سو .

امریکادناټـــو« « NATOپـه چوکـات او جوړښـت کـې کـابو(۳۰۰۰۰) درسـوه زره تنـه نظامیـان لـري اوډپخـوانی شـوروی دګواښـونو اویرغلونـو دمخ نیوی دپـاره پـه المـان (جرمنـی)کې او پـه نـورو اروپـایی لویدیزوهیوادونوکـښې یـې خپـل اتـومی اوهـستوی وسـلی یـې هـم ځـای پرځـای کـړی دي چـې دشـوروی دړنګیدواودسړی جګړی دپـای تـه رسیدو وروسـته د ناټـــو« « NATOدتړون شـته والـی هـم دیونظـامی سـازمان پـه توګـه تـر پوښـتنی لانـدی راغلـی دی اوناټـــو« « NATO قـرار قـرار پـه دی پـسی دی چـې ونوروسـیموته هـم خپـل واک وغـزوي .کـه څـه هـم دشـوروی ړنګیـدل اوپـه (۱۹۹۰) مـیلادی کـال کـې دلویـدیزاوختیځ المـان ددووهیوادونویوځـای کیـدل ددی سـبب سـو چـې د ناټـــو« « NATO نقـش اورول ترپوښـتنی لانـدی راسـی امـا ددی سـازمان غـړی هیوادونـه ناټـــو« « NATOتـه دیـو مرکـز پـه ورکولواودیوسیاسی سازمان پـه توګـه هغـه دنړیوالې سولې اوثبـات درامنځتـه کیدوخاونـدبولی اولـه همـدی کبلـه پـه اروپـاکې دهغـه دپراختیاپـه لټـه پـسی راوتلـی دی . اودهغوهیوادونوسـره چـې دنـاټوغړي نـه دي خبراتـری اومرسـتی دسړی جګـړی دپېر(مهـال) داختلافونوپـه لیـری کولواودناټودپولوورهاخواتـه دامنیـت اوثبات په غزولوکې مرسته کوي .

پـه (۱۹۴۹) مـیلادی کـال کـې دناټـــو« « NATOدنظـامی سـازمان دجوړیدووروسـته د(۱۲) ددولـسو هیوادونوپه غړیتوب سره قرار قرار دهیوادونوغړیتوب زیاتوالی یې پیدا کړ،یونان اوترکیـه هم پـه (۱۹۵۲) مـیلادی کـال کـې ،المـان (جرمنـی)پـه (۱۹۵۵) مـیلادی کـال کـې ، اسـپانیا پـه (۱۹۸۲) م کـال کـې ،اودچـک جمهوریت ،مجارستان (هنګری) اوپولند په (۱۹۹۹) میلادی کال کې دناټـــو« « NATOدنظـامی سـازمان غړیتوب یې ترلاسه کړ .

همدارنګـه پـه وروستی پړاوکې ددی نظامی سازمان پراختیـا پـه (۲۰۰۴) مـیلادی کـال کـې دختیځ پرلـور دبلغاریا،اسـتونی ،لتـونی ،لتـوانی ،رومانیا،اسـلواکی اواسـلوونی پـه غړیتـوب اوګـډون سـره دناټـــو« « NATO دنظـامی سـازمان دغـړی هیوادونوشـمیر و(۲۶) وشپږرویـشت هیوادونوتـه ورسـیدل اوپراختیـایی وموندل .

سربیره پردی دناټـــو« « NATOنظامی سازمان اوس مهال دجګړی په چوکـاټ کـې دتروریزم پـه وړانـدی پـه مبارزی اوجګړی کې پـه دی پسی،اوپه دی لټه کې دی چې دنړی په ټولوسیموکښې دهغه جملی څخـه پـه افغانـستان اوعـراق کـې خپـل ځـواکونـه یـې ځـای پرځـای کـړی دی .اودترکیـی دهیواددااسـتانبول پـه ښـارکې دناټـــو« « NATOدغړوهیوادونود اولسمی (۱۷می) سرمشریزی غونډی پـه بیـانی کـښې ټینګـار وسوچې وافغانستان ته نورډېرځواکونـه ولیږل سی اوپـه همـدی ډول دعراق دنظامی ځواکونوزده کـړي هـم ، دناټـــو« « NATO پـه وسیله سره دیوی نوي لړلیدښـکارندوي دی . ناټوپـه بوسـنیا اوکوسوکـې دخونړیوجګړوپودبنـده ولوسـره مرسـته کـړی اوډپخـوانی یوګـسلاویادمقدونیا پـه جمهوریـت کـې یـې دیـوې کـورنۍ جګـړی مخـه ونیوله،همدااوس دنـاټوتر مـشرۍ اوترقومانـدی لانـدې ځـواکونـه پـه کوسوا،افغانـستان ،عـراق اودارفـورکې دامنیت اودثبات په رامنځته کولوکې مرسته کوي ./

(نوربیا،په دوهمه برخه کې ادامه لري)
اخیځلیک :
دایسنا نیوز څخه